

Банна Тетяна Валеріївна,
курсант Університету ДФС України;
Романенко Дарина Русланівна,
курсант Університету ДФС України
Науковий керівник: професор кафедри
фінансових розслідувань Університету
ДФС України, кандидат юридичних
наук, доцент **Амеліна Анна Сергіївна**

ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Анотація. Теза присвячена розгляду особливостей застосування техніко-криміналістичних засобів під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Наголошено, що під час проведення обшуку можуть застосовуватися різноманітні пошукові, допоміжні та вимірювальні засоби, інструменти, спецодяг, засоби упакування. З'ясовано, що ефективність проведення слідчих (розшукових) дій значною мірою залежить від залучення до їх проведення спеціаліста і використання засобів криміналістичної техніки.

Ключові слова: техніко-криміналістичні засоби, окремі слідчі (розшукові) дії, речові докази, спеціальні технічні засоби.

Summary. The thesis is devoted to the consideration of the peculiarities of the use of technical and forensic means during the conduct of certain investigative (search) actions. It is emphasized that during the search various search, auxiliary and measuring means, tools, overalls, packing means can be used. It was found that the effectiveness of investigative (search) actions largely depends on the involvement of a specialist and the use of forensic equipment.

Key words: forensic means, separate investigative (search) actions, material evidence, special technical means.

При проведенні досліджень речових доказів судові експерти послуговуються великим арсеналом техніко-криміналістичних засобів: від звичайного збільшувального скла до сучасного електронного мікроскопа. Слід відзначити, що класифікація техніко-криміналістичних засобів в основному має умовний характер, оскільки спроби класифікувати їх на групи не отримали підтримки серед вчених-криміналістів. Розслідування правопорушень у сфері суспільної моралі обумовлює потребу у нових підходах до вивчення фактів і обставин, пов'язаних з використанням комп'ютерних технологій під час їх вчинення.

Проблеми використання техніко-криміналістичних засобів у процесі проведення окремих слідчих (розшукових) дій були предметом дослідження таких вчених, як О. В. Батюк, В. О. Волинський,

В. Г. Гончаренко, Г. І. Грамович, О. О. Закатов, А. В. Іщенко, В. С. Карпов, В. В. Коваленко, Ю. Н. Оропай, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, О. П. Удовенко, В. Ю. Шепітько та ін.

В умовах протидії розслідуванню шляхом знищення слідів злочину та фальшування його обставин у криміналістиці ефективним визнається комплексний підхід до експертного дослідження речових доказів, обстановки місця події, інших інформативних джерел у кримінальному провадженні [1].

На думку В. Г. Гончаренка, що експертні дослідження комплексного характеру набувають все більшого значення, що цілком зрозуміло, адже надійність висновків щодо об'єкта, вивченого взаємопов'язано з позицій різних наук, якісно зростає. Проте ґносеологічні й правові питання комплексної експертизи в світлі теорії судових доказів досліджені ще явно недостатньо [2, с. 3–7].

Якісне проведення слідчих (розшукових) дій неможливе без застосування тих чи інших технічних засобів як особою, яка проводить розслідування, так і залученим спеціалістом. Аналіз норм чинного КПК України дає можливість стверджувати, що спеціальні знання під час кримінального провадження можуть використовуватися у формі консультативної та технічної допомоги.

Вчений М. В. Салтевський, виділяв такі групи технічних засобів попередження злочинів:

1) технічні засоби і методи, які використовуються для виявлення фактів, що сприяють вчиненню або приховуванню злочинів. До них автор відносить: а) техніку фахівця, помічника слідчого, а також технічні комплекти криміналістичної і оперативної техніки; б) засоби і методи експертного дослідження; в) прийоми і методи непроцесуального використання криміналістичної та оперативної техніки.

2) технічні засоби і методи захисту різних об'єктів від злочинних посягань, наприклад, засоби охоронної сигналізації, засоби, що перешкоджають вчинення злочину.

3) технічні засоби, які сприяють розкриттю злочинів, суть яких зводиться до створення умов для виникнення на місці скоєння злочину додаткових слідів, наприклад, слідів рук, звуку, запаху.

4) спеціальні технічні засоби, що застосовуються в ході оперативно-розшукової діяльності, наприклад, негласного документування злочинної діяльності фотозйомкою, відеозаписом, зняття інформації з ліній зв'язку [3, с. 87–88].

Використання вказаних засобів процесуально закріплено у ст. 236 КПК України, яка встановлює, що під час обшуку слідчий, прокурор має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи, чи окремих

речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі, документи, які мають значення для кримінального провадження, про що робиться відповідний запис у протоколі обшуку [4]. Під час проведення обшуку можуть застосовуватися різноманітні пошукові, допоміжні та вимірювальні засоби, інструменти, спецодяг, засоби упакування. До пошукових засобів насамперед належать: щупи, бури, магнітні шукачі, трали, металошукачі, ультрафіолетові освітлювачі, пристрої для виявлення золота, трупів тощо. До допоміжних – освітлювальні прилади, інтроскоп, дзеркало, лупи. До вимірювальних – рулетка чи лінійка [5, с. 72].

Як зазначено, серед засобів виявлення та вилучення слідів під час слідчого експерименту залежно від обставин справи універсальні валізи, освітлювальні прилади, пошукова техніка, пакувальні матеріали, спеціальні валізи – для вилучення мікрооб'єктів, слідів біологічного походження, запаху тощо [6, с. 302].

Отже, під техніко-криміналістичними засобами припинення кримінальних правопорушень слід розуміти спеціально виготовлені або адаптовані пристрої, прийоми, методи, способи та правила їх застосування, профілактичне значення яких полягає у перериванні розпочатої злочинної діяльності, запобіганні виникненню суспільно-небезпечого результату, створенні умови для швидкого виявлення винних осіб, предметів злочинного посягання та засобів вчинення злочину, створенні обстановки невідворотності покарання, що утримує морально нестійких осіб від вчинення кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Митричев М. С. Праця по судовій експертизі. М. : Наука, 2006. 355 с.
2. Сімакова-Єфремян Е. Б. Теорія і методологія комплексної експертизи контактно слідової взаємодії об'єктів: [монографія]. Х. : ВКФ «Грифон», 2004. 176 с.
3. Салтєвський М.В. Криміналістика. Підручник: у 2-х ч. Харків: Консум, 1999 р. 416 с.
4. Журавель В.А. Фіксація доказової інформації: сучасний стан та перспективи розвитку. Актуальні проблеми держави та права. 2008. Вип. 44. С. 164–169
5. Особливості тактики проведення окремих слідчих дій : навч. посіб. / О.О. Андрєєв, Д.Д. Заяць, В.В. Колесніков та ін.; за заг. ред. Д.Д. Зайця ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2010. 192 с.
6. Пиріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.